

E.M. FORSTER • En Uzun Yolculuk

The Longest Journey

© 1907, 1984 The Provost and Scholars of King's College, Cambridge

Bu kitabın yayın hakları ONK Telif Hakları Ajansı aracılığıyla
The Society of Authors'tan alınmıştır.

İletişim Yayınları 3669 • İletişim Klasikleri 188

ISBN-13: 978-975-05-3957-2

© 2026 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2026, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Henry Scott Tuke, “Çanççekleri”

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Beyza Metin

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

E.M. FORSTER

En Uzun Yolculuk

The Longest Journey

ÇEVİREN

Hasan Fehmi Nemli

BARIŞ ÖZKUL'UN ÖNSÖZÜYLE

EDWARD MORGAN FORSTER Ailesinin Londra'da Dorset Meydanı'ndaki evinde, 1879'un ilk sabahı dünyaya geldi. Edward Morgan Llewellyn Forster adlı bir mimar ile Alice Clara "Lily" Whichelo'nun tek çocuğuydu. Babasını erken yaşta kaybeden Forster, Tonbridge Okulu'nda öğrenim gördükten sonra King's College, Cambridge'e kabul edildi ve burada önce klasik filoloji, daha sonra tarih eğitimi gördü. Kolejiyle hayat boyu bağıni koparmayan Forster, olgunluk döneminde fahri öğretim üyeliği alacak ve dersler verecekti. Okul günlerinde Leonard Woolf, Lytton Strachey ve John Maynard Keynes gibi Bloomsbury Grubu üyeleriyle arkadaşlık kurdu; yazarlık kariyeri boyunca da bu grubun uzak çevresinde yer almayı sürdürdü. Altı romanından dördü Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden önce yayımlanmıştır: *Meleklerin Uğramadığı Yer* (1905), *The Longest Journey* (En Uzun Yolculuk, 1907), *Manzaralı Bir Oda* (1908) ve *Howards End* (1910). Savaş yıllarında İskenderiye'de Kızıl Haç yararına görev yapan Forster, savaş sonrasında daha önce de ziyaret ettiği Hindistan'a giderek Dewas Mihiracesi'nin yanında özel kalemlik yaptı. On yıl arayla yaptığı iki Hindistan seyahati sonrasında *Hindistan'a Bir Geçit* romanını bitirmiş ve 1924 yılında yayımlamıştır. Edebiyat çevrelerinin ve halkın övgülerle karşıladığı roman aynı zamanda Femina-Vie Heureuse ve James Tait Black Memorial Ödülü'nü de kazanmıştır. Bu başarılarına rağmen Forster'in yazarlık ve üretkenlik konusunda ciddi şüpheleri devam etmiş ve hayat boyu yakasını bırakmamıştır. Kişisel hayatını gizli tutan ve günlüğüne, "Böyle davranmaya devam edersem iyiden iyiye tuhaflaşacak ve sevimsizleşeceğim," diye yazan Forster'in savaştan önce kaleme aldığı, homoseksüel ögeler taşıyan romanı *Maurice* de yazarın ölümünden sonrasına değin yayımlanmamıştır. Buna rağmen Forster üretken bir edebiyat eleştirmeniydi; çeşitli süreli yayınlara incelemeler ve denemeler yazmış, Cambridge'te edebiyat üzerine verdiği bir dizi dersi *Roman Sanatı* (1927) adıyla kitaplaştırmıştır. Aldığı fahri doktoradan sonra hayatının geri kalanını Cambridge'te geçirdi. Forster'in diğer eserleri arasında *Cennet Dolmuşu* (1911) ve *The Eternal Moment* (Ebedi An, 1928) adlı iki öykü derlemesi, iki deneme kitabı, iki biyografi, İskenderiye üzerine yazdığı iki kitap bulunur. 1949 yılında kendisine layık görülen şövalyelik unvanını reddetse de, 1969 yılında liyakat nişanını aldı. 1970 yılında doksan bir yaşında hayatını kaybetti. Külle-ri bir gül bahçesine döküldü. Eserlerinde Victoria Devri'nin sınıfçı ve ahlâkçı tutumunu ve sömürgeciliği eleştiren Forster, özel hayatında olduğu gibi edebiyatında da çelişkileri ve belirsizlikleri benimsemiştir.

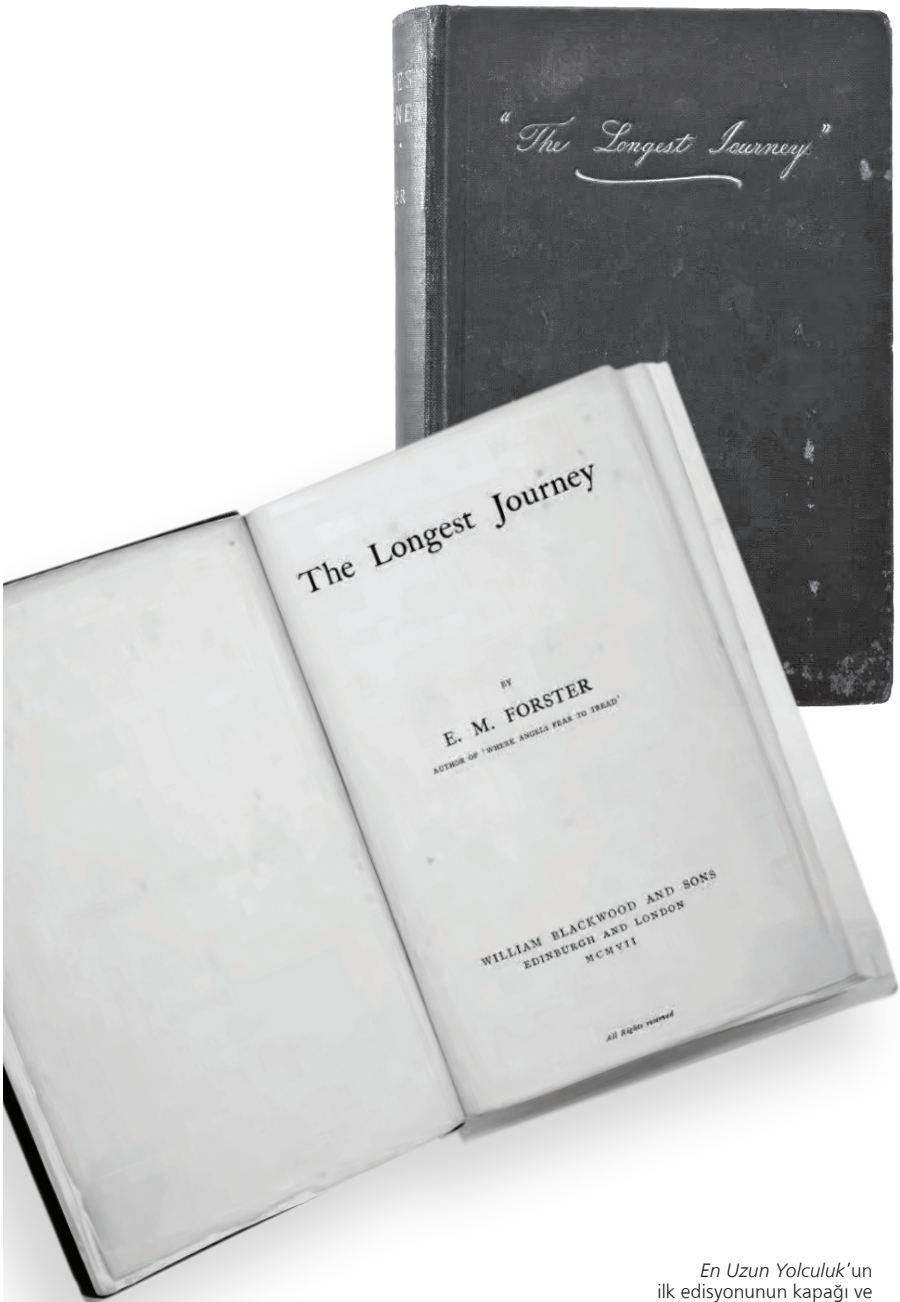
İÇİNDEKİLER

ROMANA DAİR GÖRSELLER.....	7
KRONOLOJİ.....	13
ÖNSÖZ	
SAYGINLIKLA HAKİKAT ARASINDA	
ÜÇ DURAK, TEK YOLCULUK / BARIŞ ÖZKUL.....	21

En Uzun Yolculuk

BİRİNCİ BÖLÜM	
<i>Cambridge</i>	25
İKİNCİ BÖLÜM	
<i>Sawston</i>	187
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
<i>Wiltshire</i>	279

En Uzun Yolculuk'un
ilk edisyonunun kapağı ve
başlık sayfası, 1907.

* * *

Rickie'nin Cambridge'ten kalan dostları içinde Ansell ayrı bir yere sahiptir. Ansell'in British Museum'un okuma odasında "gerçeği aramak için yaşlanmaya ve tozlanmaya değer" bulduğu hayat, Forster'in entelektüel etik tasarımını temsil eder: başarı vaat etmeyen, alkış beklemeyen bir gerçek arayışı. Ansell'in "çok az kişinin okuyacağı, belki de hiç kimsenin onaylamayacağı bir-iki kitap yazmaya" değer bulması, Forster'in yazarlık fikrine de bir ayna tutar. Bu, edebiyatı "kariyer" değil, bir vicdan ve merak biçimi olarak görmektir.

Böylece romanın türüne dair bir ipucu da görünür olur: *En Uzun Yolculuk*, klasik anlamıyla bir *bildungsroman*'dır ama eğitim başarıyla taçlanmaz. Forster'in *bildungsroman*'ı, olgunlaşmayı çoğu zaman "uyum sağlamak" değil, uyumsuzluğun bedeli olarak görür. Rickie'nin hayatı, Ansell'in idealleriyle Sawston'un gerçekleri arasında mekik dokur; romanın okuru rahatsız eden yanı da budur: Kolay bir gelişim hikâyesi anlatmaz.

* * *

Forster, yüzeyde gündelik hayatın ayrıntılarını anbean izleyen bir gerçekçi gibi görünür ama bu gerçekçiliğin içinde sürekli çalışan bir sembolik katman vardır. "İnek" motifi gibi küçük işaretler, karakterin iç dünyasındaki boşluğu nesneleştirir. Üslubun en belirgin niteliği, açıklık ve ekonomi duygusudur: Duyguyu abartmadan, ama aynı zamanda saklamadan iletir. Ironi, Forster'da bir "üstten bakma" değil, dünyanın çelişkilerini kabul etme biçimidir; bu yüzden roman sık sık hem güldürür hem de can yakar.

Bir iç yolculuk anlatısı olduğu kadar, İngiliz toplumunun kurumlarına dair bir eleştiridir de: üniversite kültürü, taşra okulu, evlilik ve saygınlık fikri... Forster, bu kurumları dışarıdan taşlamaz; içeriden, karakterlerin umutlarını ve korkularını göstererek tartışır. Bu da metni, salt toplumsal taşlama olmaktan çıkarıp ahlaki-psikolojik bir romana dönüştürür.

* * *

Forster'ın bilinçli olarak seçtiği bazı sertlikler, bugünün okurunda itirazlar uyandırabilir. Birincisi, romanın fikir çatışmaları zaman zaman karakterlerin canlılığını gölgeler: Bazı sahnelerde insanlar değil de, sanki "toplumsal tezler" konuşur. İkincisi, kadın-erkek ilişkisi alanında psikolojik eşitlik her zaman kurulmaz; Agnes gibi karakterlerin iç sesi Rickie kadar ayrıntılandırılmadığı için, okur onların "neden"lerini tam duyamaz. Üçüncüsü, melodramla gerçekçilik arasındaki geçişler yer yer serttir; romanın sonlara doğru aldığı yüksek dramatik ton, kimi okur için "fazla" görünebilir.

Bununla birlikte, tam da bu kusurlar Forster'ın risk alma biçimine işaret eder: *En Uzun Yolculuk*, rahat bir okuma vaat etmez; "düzenli hayat"ın güvenli diliyle "gerçek" arasındaki çatlağı büyüterek gösterir. Forster'ın erken dönem romanları içinde belki de en çıplak yarayı burada görürüz: kendi hayatını "doğru" bir yoldan kurmaya çalışan birinin, tam da o doğruluğun içinde kaybolabilmesi.

Sonuç olarak Forster, edebiyatında çelişkileri ve belirsizlikleri sahip-lenen bir yazardır; *En Uzun Yolculuk* da bu tavrın erken ve keskin bir örneğidir. Rickie'nin yazarlık arzusu, Ansell'in sessiz hakikat tutkusu, Sawston'ın kurumları ve evliliğin gündelik dili; hepsi, Forster'ın asıl meselesine bağlanır: İnsan hayatının "iyi" olması, yalnızca doğru seçimleri yapmakla değil, insanın kendileri ve başkalarıyla ne ölçüde hizalanabildiğiyle ilgilidir ve modern insan duygusal cesaretini yitirmiştir.

Bu nedenle romanı, yalnızca bir dönemin İngiltere'sini anlatan toplumsal bir metin gibi değil, Forster'ın bütün yazarlığının düğüm-lendiği bir nokta gibi okumak mümkündür. Cambridge'ten Wiltshire'a uzanan çizgi, coğrafi bir rota değil, insanın kendi içinde yürüdüğü, çoğu zaman da yolunu kaybettiği bir "en uzun yolculuk"tur.

BİRİNCİ BÖLÜM

Cambridge

“İnek orada,” dedi Ansell, bir kibrit çıkıp halının üstünde tutarak. Kimse tek kelime etmedi. Ansell kibritin ucu yanıp yere düşünceye kadar bekledi. Sonra tekrar etti: “Orada, inek. Şimdi orada.”

“Bunu kanıtlamadın,” dedi bir ses.

“Ben kendime kanıtladım.”

“Ben kendime tersini kanıtladım,” dedi ses. “İnek orada *değil*.” Ansell kaşlarını çattı ve başka bir kibrit çaktı.

“Benim için orada,” dedi. “Senin için orada olup olmaması umurumda değil. Ben ister Cambridge’te olayım, ister İzlanda’da, ister ölü, inek orada.”

Konu felsefeydi. Nesnelerin varlığını tartışıyorlardı. Nesneler sadece onlara bakan bir gözlemci olduğunda mı var olurlar? Yoksa kendilerine ait gerçek bir varoluşa mı sahiptirler? Tüm bunlar çok ilginç, ama bir o kadar da zordu. Bu yüzden inek işleri kolaylaştırıyor gibiydi. İnek o kadar tanıdık ve elle tutulurdu ki resmettiği gerçeklik de zamanla tanıdık ve elle tutulur olacaktı. İnek orada mıydı, değil miydi? Bu ikilem nesnellikle öznellik ikileminden daha iyi görünüyordu. Tam o anda, Oxford’da birisi de, “Biz yokken odalarımız nasıl görünüyor?” diye soruyordu.

“Dinle Ansell. Ben oradayım – çayırda – inek orada. Sen oradasın – inek orada. Buraya kadar hemfikir miyiz?”

“Pekâlâ?”

“Diyorum ki sen gidersen inek kalıyor; ama ben gidersem inek de gidiyor. Peki, sen durur da ben gidersem ne olur?”

Bunun safsata olduğunu haykıran sesler yükseldi.

“Öyle olduğunu biliyorum,” dedi konuşmacı keyifle ve herkes mantık çerçevesinde dürüstçe mesele üzerinde düşünürken ortalığa yeniden sessizlik çöktü.

Üzerine yanmış kibritlerin düştüğü halının sahibi Rickie’nin içinden tartışmaya katılmak gelmedi. Onun için çok zordu bu. Kelime oyunu bile yapamazdı. Konuşacak olursa sadece kendini aptal durumuna düşürürdü. Dinlemeyi ve pencere pervazına sürünerek huzurlu ekim havasına karışan sigara dumanlarını izlemeyi tercih etti. Rickie avluyu da görebiliyordu, üniversite kaplumbağasını taciz eden üniversite kedisini ve başında yemek tepsileriyle mutfak çalışanlarını da. Tek kişilik sıcak yemek – bu, üniversite yemekhanesine asla uğramayan coğrafya profesörü için olmalıydı; üç kişilik soğuk yemek, görünüşe göre adam başı yarım kron, yabancı biri için; sıcak yemek, *à la carte* – belli ki komşu merdiven boşluğuna dadanan hanımlar için; iki kişilik soğuk yemek iki şilin – Ansell’in odasına gidiyor, kendisi ve Ansell için; yemekler lambanın altından geçerken Rickie onların yine beze olduğunu gördü. Sonra birbirleriyle keyifle çene çalan temizlikçi kadınlar görüldü, Ansell’in odasını toplayan kadının, Ansell’in masa örtüsünü sermek zorunda olduğunu gördüğünde “Yuh, artık!” dediğini işitebiliyordu; çünkü iğne düşse işitilecek denli sessizdi ortalık. Devasa karaağaçlar kırıptısızdı ve sanki yaz ortasının ihtişamı hâlâ sürüyor gibiydi; çünkü karanlık, yapraklarındaki sarı lekeleri gizliyor ve silüetleri soluk gökyüzüne karşı hâlâ yuvarlak olduğu izlenimi veriyordu. Bu karaağaçlar –Rickie’nin inandığı ya da inanır gördüğü gibi– Dryad’dılar ve bu ikisi arasındaki çizgi bizim kabul ettiğimizden çok daha inceydi. Her halükârda onlar dışı ağaçlardı ve kuşaklar boyu genç erkeklerin uğrak yeri olan bu mekânda bulunarak üniversite kurallarını çiğnemişlerdi.

Peki ya, inek? Rickie irkilerek ineğe döndü, çünkü olacak iş değildi bu. O da meseleyi enine boyuna düşünecekti. Orada mıydı, değil miydi? İnek. Evet mi, hayır mı? Karanlığı bakışlarıyla taradı.

Her iki çözümün de çekici yanları vardı. Eğer inek oradaysa, diye düşündü Rickie, orada başka inekler de vardı. Avrupa'nın karanlığı onlarla doluydu ve Uzakdoğu'da sağrıları yükselen güneşte parlıyordu. Büyük inek sürüleri hiçbir insanın ayak basmadığı ya da basmayı düşünmediği çayırarda otuyor veya aşılması imkânsız nehirlerin kıyısındaki diz boyu çamurlu suları sıçratarak koşturuyordu. Üstelik bu Ansell'in de görüşüydü. Ama Tilliard'ın görüşü de ilgisini çekiyordu. İnsan Tilliard'dı takip etmekte zorlanıyor ve kendi gözleriyle görmedikçe ineğin orada olmadığını varsayıyordu. İnsanın çevresinde o zaman ineksiz bir dünya uzanıyordu. Ama gözün bir defa tarlalara kaymaya görsün, tık! Tarlalar ânında ineklerle doluyordu.

Rickie ansızın bunun da kabul edilemez olduğunu fark etti. Her zamanki gibi, asıl sorunu ıskalamış ve felsefeyi kaba ve anlamsız ayrıntılara boğmuştu. Çünkü eğer inek orada yoksa dünya ve tarlalar da yoktu. O zaman Ansell için ineklerin sağrılarına vuran gün ışığının ya da aşılmaz nehirlerin ne önemi vardı? Rickie yerlerde sürünen ruhunu payladı ve gözlerini bu kadar saçma sonuçlar çıkarmasına yol açan geceden başka yöne çevirdi.

Ateş harıl harıl yanıyor ve yakınındaki Ansell'in gölgesi küçük odaya egemen olmuş gibi görünüyordu. Ansell hâlâ konuşuyordu, daha doğrusu ani seğirmelerle konuşuyor ve hâlâ kibrit çakıyor ve uçlarını haliya düşürüyordu. Ara sıra, hızla geri geri merdivenden yukarı koşacak ve çitin kenarına basacak da ocak demirleri uçarak yağ sürülmüş çörek tabaklarını şöminenin içine yuvarlayacakmış gibi ayaklarını hareket ettiriyordu. Diğer filozoflar tuhaf biçimlerde divanın, masanın, sandalyelerin üzerine çömelmişlerdi ve biraz sıkılmış olan biri piyanoya doğru emeklemiş, dizini pedalın üzerine dayayarak utangaç bir şekilde Ren Altını'nın¹ prelüdünü çalmaya çalışı-

1 Wagner'in operası.

yordu. Hava kaliteli tütün dumanıyla ve çayın hoş sıcaklığıyla ağırlaşmıştı; günün olayları uykusu gelen Rickie'nin onaylayan gözlerinin önünden adeta resmigeçit yapıyordu. Sabah, Grek şairlerin en büyüğü saydığı Teokritos'tan bir şeyler okumuştı; neşeli bir öğretim üyesiyle öğlen yemeği yemiş, Zwieback bisküvilerinden tatmış; sonra sevdiği insanlarla yeterince uzun bir yürüyüşe çıkmıştı; şimdi odası sevdiği insanlarla doluydu, onlar gittiğinde herkes gibi sevdiği Ansell'le akşam yemeğine çıkacaktı. Bir yıl önce bu mutluluklardan hiçbirini bilmiyordu. Sessiz ve yalnız bir yolculuğa çıkmak üzere, yüce Yaradan'dan yalnızlığını sürdürmesini dileyerek soğuktan donmuş, dolsuz ve tecrübesiz bir halde bir seçkin özel okuldan çıkmıştı. Cambridge dualarına cevap vermek bir yana onu kabul etmiş, yatıstırmış, ısıtmıştı; hatta ona gülmüş ve bir süre için daha az trajik havalar takınmasını tavsiye etmişti, çünkü çocukluğu, gençliğin ferah salonlarına açılan tozlu bir koridordan başka bir şey değildi. Bir yılda çok sayıda dost edindi ve çok şey öğrendi; şayet dikkatini şu inek üzerinde yoğunlaştırabilseydi daha da çok şey öğrenebilirdi.

Ateş sönmüştü; loş ışıktaki piyanodaki adam eğer nesnel bir inek öznel bir dana dünyaya getirirse ne olacağını sormayı göze aldı. Ansell öfkeyle içini çekti, tam o sırada kapı çalındı.

“Gir!” dedi Rickie.

Kapı açıldı. Koridordan düşen ışığın içinde uzun, genç bir kadın belirdi.

“Hanımlar!” diye fısıldadı herkes heyecanla.

“Evet,” dedi Rickie kapıya doğru topallayarak giderken (bas-bayağı topaldı) sinirli bir tonla. “Evet? Lütfen girin. Sizin için ne yapabilirim?”

“Rezil çocuk!” diye bağırdı genç kadın eldivenli elini odaya doğru uzatarak. “Rezil. Rezil çocuk!”

Rickie başını iki elinin arasına aldı.

“Agnes! Ne korkunç!”

“Çocukların en rezili, en çekilmezi!” Elektrik düğmesine basıp ışığı açtı. Filozoflar nahoş bir anilikle ortaya çıktılar. “Yüce Tanrım, bir çay partisi! Gerçekten, Rickie, çok kötüsünüz! Tek-

rar ediyorum: rezil, iğrenç, çekilmez çocuk! Sizi kırbaçlattıracağım. Dinleyin” –şimdi ayağa kalkmış olan davetlilere döndü– “Dinleyin, hafta sonu için bizi davet ediyor, beni ve kardeşimi. Kabul ediyoruz. Garda, Rickie’yi ara ki bulasın. Bir arabaya atlayıp eski evinin olduğu yere –Trumpery Road gibi bir adı var-gidiyoruz. Oradan ayrılmış. Öfkeleniyorum, uyarmaya kalmadan kardeşim parasını ödeyip taksiyi gönderiyor. Elimiz böğrümüzde kalakaldık. Kilometrelerce yürüdüm, yürüdüm. Şimdi, lütfen söyleyin bana, ben bu Rickie’yi ne yapayım?”

“Hiç şüphe yok ki kırbaçlanmayı hak etmiş,” dedi neşeyle Tilliard. Sonra kapıya doğru atıldı.

“Tilliard – dur – dur da sana Miss Pembroke’u tanıştırayım – durun hepiniz, gitmeyin!” Çünkü arkadaşları konuğundan güneşin önündeki sis gibi kaçıyorlardı. “Ah, Agnes, çok özür diliyorum; diyecek bir lafım yok. Sizin geleceğiniz tümenden aklımdan çıkmış, sizinle ilgili her şeyi unutmuşum.”

“Teşekkürler, teşekkürler! Peki, Herbert’ın nerede olduğunu bana sormayı daha ne kadar unutmaya devam edeceksiniz?”

“Nerede, peki?”

“Size söylemeyeceğim.”

“Ama sizinle birlikte yürümedi mi?”

“Söylemeyeceğim, Rickie. Cezanızın bir parçası bu. Yeterince pişmanlık göstermediniz. Daha sonra sizi yeniden cezalandıracağım.”

Agnes tümüyle haklıydı. Rickie olması gerektiği kadar üzgün değildi. Unuttuğu için özür dilemişti ve konuklarını sıkıntıya sokmuştu. Fakat genç bir kadına karşı nezaketsizlik eden genç bir adamın hissetmesi gerektiği kadar derinden kendini alçalmış hissetmiyordu. Odasını toplayan kadına ya da gyp’ine² nezaketsiz davranmış olsaydı yine aynı umursamazlıkla davranırdı ki bu da onun kibar biri olmadığını gösterir.

“İlkin yemek sipariş vereceğim. Oturup dinlenin, lütfen. İzninizle tanıştırayım...”

Ansell şimdi tartışma partisinden geriye kalan tek kişiydi. Elinde yanmış bir kibritle hâlâ şöminenin önüne serilmiş ha-

2 (İng.) Cambridge jargonunda müstahdem.

lının üstünde ayakta duruyordu. Miss Pembroke'un gelmesi onu hiç rahatsız etmemiştir.

"Sizinle Mr. Ansell'i tanıştırayım – Miss Pembroke."

Bunu korkunç bir an izledi – bu kadar zeki bir arkadaşı olduğu için Rickie'nin neredeyse pişmanlık duyduğu bir an. Ansell kesinlikle hareketsiz kaldı, ne başını kıpırdattı ne de elini. Böyle bir davranış o kadar bilinmedikti ki Miss Pembroke elini bir genç kıza yakışmayacak denli uzun süre havada tuttu.

"Akşam yemeğine gelecek misin?" diye sordu Ansell ciddi ve zor duyulur bir sesle.

"Sanmıyorum," dedi Rickie çaresizce.

"Ansell tek kelime etmeden çıkıp gitti.

"Bizi dert etmeyin," dedi Miss Pembroke nezaketle. "Neden arkadaşınızın yanında kalmayasınız? Herbert kalacağımız bir oda bakıyor – burada olmamasının nedeni bu – orada herhalde yiyecek bir şeyler buluruz. Ne kadar güzel odalarınız varmış!"

"Ah, hayır – olacak şey değil, özür dilerim. Özür dilerim. Çok çok özür dilerim."

"Neden dolayı?"

"Ansell..." Birden patladı. "Ansell bir beyefendi değil. Babası manifaturacı. Amcaları çiftçi. Çok zeki olduğu için burada – sırf zekâsı sayesinde. Şimdi oturun. O bir beyefendi değil." Ve yemek siparişi vermek için aceleyle dışarı fırladı.

"Bu çocuk da ne kadar züppeleşiyor," diye düşündü bir hayli yatışan Agnes. Bu sözlerin sevgi ifadesi olabileceği hiç aklından geçmedi – Rickie sevmediği biri hakkında asla böyle şeyler söylemezdi. Ansell'in mütevazı bir ailede dünyaya gelmiş olmasının onun kabalığını pek açıklamadığı da aklına gelmedi. Agnes hayatın önemsiz şeylerle dolu olduğunu kabul etmeye dünden hazırды. Altı ay önce bunu önemseyebilirdi; ama şimdi – insanların ona ne yapacağı umurunda değildi, çünkü onun bütün bu sağlıksız entelektüellerin hakkından gelebilecek muhteşem bir âşığı vardı. Bu olay hakkında Gerald'a tek kelime söylemeyecekti, çünkü çıkıp gelebilir ve Ansell'i öldürseye dövebilirdi. Ağabeyine de bir şey söylememeye karar

verdi, çünkü çok nazik bir yaradılıştaydı ve olayları geçiştirmeyi seviyordu.

Eldivenlerini çıkardı, ardından küpelerini de çıkarıp hayranlıkla seyretmeye başladı. Bu, genç kızın tek tuhaflığıydı, her zaman küpesi olsun istemişti ve Gerald'ın ona evlenme teklif ettiği gün bir dükkâna gidip kulaklarını deldirmişti. İçgüdüleriyle bunun doğru olduğunu biliyordu. Küpelerini Gerald vermiş –kuyumcunun tarih öncesi bir küpenin küçük bir röprodüksiyonu olduğunu söylediği altın küreler– ve Agnes'in mendilinin üzerindeki kan lekelerini öpmüştü. Herbert her zamanki gibi şoke olmuştu.

Agnes ayağa fırlarken “Elimde değil,” diye bağırdı. “Ben diğer kızlar gibi değilim.” Rickie'nin odasını arşınlamaya başladı, çünkü hareketsiz oturmaktan nefret ederdi. Odada görece fazla bir şey yoktu. Tablolar ilginç değildi ve onun hiç ilgisini çekmiyordu –öğrenci grupları, Watts'ın “Sir Percival”i, bir tavşanın peşinden koşan bir köpek, genç bir kızın peşinden koşan bir adam, ucuz, yeşil bir çerçeve içinde ucuz, kahverengi bir Madonna– kısacası bir vasatlığın bir diğerini geçersiz kıldığı bir koleksiyon. Kapının üzerinde, Venedik'e hiç gitmemiş olan Agnes'in Venedik zannettiği, ama Stockholm'ü ziyaret etmiş olanların Stockholm olduğunu bildiği, içinde su yolları olan bir şehrin uzun bir fotoğrafı asılıydı. Rickie'nin bayağı çekici görünen annesine ait bir fotoğraf şömine rafının üstündeydi. Çerçevécilerden daha yeni gelmiş, yüzleri duvara dönük duran başka tablolar da vardı, Agnes onları çevirme zahmetine girmedii. Masanın üzerinde kirli çay fincanları, beze ve yapraklarının arasında Oswego bisküvisi bulunan bir Ömer Hayyam kitabı vardı. Bir de kızıl sonbahar yapraklarıyla dolu bir vazo. Bu onu gülümsetti.

Sonra ev sahibinin ayakkabılarını gördü; onları kanepenin üstüne bırakmıştı. Rickie'nin bir ayağında hafif şekil bozukluğu vardı, bu yüzden ayakkabıları aynı boyutlarda değildi, düzgün yürüyebilmesi için ayakkabılardan birinin topuğu diğerinden kalındı. Agnes “Öff!” diye bağırdı ve ayakkabıları büyük bir dikkatle yatak odasına götürdü. Orada başka ayak-

kabılar, botlar, iskarpinler olduğunu gördü; hepsi deforme olmuş bir dizi ayakkabı. “Öff! Zavallı çocuk! Ne fena! Neden o da diğer insanlar gibi olmasındı? Bu kalıtım hikâyesi gerçekten çok berbat bir şey.” İçini çekerek kapıyı kapattı. Sonra Gerald’in mükemmel vücudunu, atletik yürüyüşünü, omuzlarının duruşunu, onu kucaklamak için öne doğru uzattığı kollarını hatırladı. Yavaş yavaş rahatladı.

“Pardon, küçük hanım, size kaç kişinin yatacağını sorabilir miyim?” Odayı toplayan Mrs. Aberdeen’di bu.

“Üç, sanırım,” dedi Agnes yüzünde zarif bir gülümsemeyle. “Mr. Elliot birazdan burada olur. Yemek sipariş etmeye gitti.”

“Teşekkür ederim, küçük hanım.”

“Yıkacak bir sürü çay fincanı var.”

“Ama fincan yıkamak çok kolay. Hele ki Mr. Elliot’inkileri.”

“Neden kolay onunkiler?”

“Çünkü kir tutacak pis köşeleri yok. Mr. Anderson’ın –aşağıda– fincanlarının pürüzlü girintileri çıkıntıları var, insan aradaki farka inanamıyor. Mr. Elliot’ın fincanlarını ben satın almıştım. Onun tek derdi kimseyi zahmete sokmamak. Hiç bu kadar başkalarını düşünen bir beyefendi görmedim. Hep söylerim, o, dünyayı daha iyi yapacak.” Çay fincanlarını müstahdem odasına götürdü ve elinde masa örtüsüyle geri dönüp ilave etti; “Eğer ömrü varsa.”

“Korkarım, güçlü değil,” dedi Agnes.

“Ah, küçük hanım, burnu! Burnundan söz ettiğimi bilse ne derdi bilmiyorum, ama birilerine söylemeliyim ne annesi var ne babası. Burnu! Bu yaz iki defa kanadı.”

“Gerçekten mi?”

“Bu bilinmesi gereken bir şey. Yemin ederim, bu küçük oda!.. Her halükârda, Mr. Elliot onu kaybetmeyi göze alamayacak bir beyefendi. Arkadaşlarının orada olması büyük bir şanstı. Her zaman derim, onların birbirleri için kardeşten farkı yok.”

“Ne iyi. Onun gerçek kardeşleri yok.”

“Ah, Mr. Hornblower, güler yüzlü bir beyefendi, Mr. Tilliard da öyle! Mr. Elliot’a gelince o biraz haşarılık yapmayı sever. Burası, valla, binanın en neşeli merdiveni! Dün akşam W’den

gelen temizlikçi kadın bana ‘Benim küçük beylerime ne yapıyorsunuz? İşte Mr. Ansell perişan vaziyette geri döndü,’ dedi. ‘Bu iyi bir şey,’ dedim. Kimi temizlikçiler küçük beylerini tam da böyle korurlar; fakat küçük hanım, emin olun dünya böyle-dir; insan ne kadar uzun süre gülerse o kadar iyidir.”

Temizlikçi kadınlar komik ve ikiyüzlü olmalıdırlar. Onlardan beklenen budur. Üniversite hayatı tablosunda bu onların tek işlevidir. Bu yüzden bir hanımefendinin yüzüne ve bir hanımefendinin gurur duyabileceği duygulara sahip bir temizlikçiyle karşılaştığımızda yanından geçip gideriz.

“Gerçekten mi?” dedi Miss Pembroke, sonra kardeşinin gelişle konuşmaları sona erdi.

“Çok kötü!” diye bağırdı kardeşi. “Gerçekten çok kötü.”

“Berti! Hadi, Berti! Alınganlık göstermene izin vermeyeceğim.”

“Alınganlık göstermiyorum, Agnes, ama alınganlık göstermeye hakkım var. Lütfen söyler misin, neden bizi karşılamaya gara gelmedi? Neden bize oda ayarlamadı? Yine söyle bana, neden bütün bunların yapılmasını bize bıraktı? Bildiğim bütün pansiyonlar doluydu, bulduğum odalarsa ahırlara bakıyor. Elimden daha fazlası gelmedi. Sonra – şuraya bak! Gerçekten çok kötü.” Yaralı bir köpek gibi ayağını kaldırdı. Ayakkabısından su damlıyordu.

“İşte bu alınganlık göstermeni açıklar. Hemen çıkar şunu. Yoksa yine üşüteceksin.”

“Gerçekten, dediğin gibi yapsam iyi olacak.” Şöminede yanan ateşin yanına oturup botunun bağcıklarını büyük bir özenle çözdü. “Üniversitedeki havanın hayli değiştiğini fark ettim. Benim zamanımda öğrencilerin üçerli gruplar halinde kaldırımda kasıla kasıla yürüdüklerini ve kendi halinde ziyaretçileri bir hendeğe attıklarını hatırlamıyorum. İçlerinden birinin boynunda Eton kravatı vardı. Ama diğerleri, öyle zannediyorum ki, çok garip okullardan gelmişlerdi, tabii eğer bir okuldan geldilerse.”

Kız kardeşinden neredeyse yirmi yaş büyük olan Mr. Pembroke hiçbir zaman onun kadar çekici olmamıştı. Fakat hendeğe atılacak bir adam hiç değildi, çünkü her ne kadar ruhban

sınıfından olmasa da neredeyse bir ruhban gibi görünüyordu, yüz hatları da giysilerinin kesimi de ruhban sınıfına aitti. Onun huzurunda konuşmalar saf, renksiz ve yetersiz ifadelerle dolu bir hal alırdı ve –sanki gerçek bir rahipmiş gibi– onun orada bulunduğunu ne yetişkin insanlar ne de çocuklar unutturdu. O da bunu büyük bir memnuniyetle gözlemlemişti. Mesleği, ki öğretmenlikti, kiliseye girmesini gerektirseydi vicdanı buna elverirdi.

“Dünyada insanın bu kadar ıslanabileceği bir hendek var mıdır acaba?” diye sordu kardeşinin çoraplarını soymuş ve şimdi de bir maşayla közlerin üzerinde kurutmakta olan Agnes.

“Trumpington yolunun yanındaki akarsuyu mutlaka biliyordur? Bazen çöpleri alıp götürsün diye –çok ilkel bir yöntem– suyu bıraktıkları olurdu. Ben Cambridge’teyken bu konuda yaptığımız bir şaka vardı, ona ‘Pem’ derdik.”

“Ne iltifat ama!”

“Seni aptal kız – benim adımın bununla bir ilgisi yok. Pembroke College’a yakın olduğu için ona ‘Pem’ diyorduk. Hatırlıyorum da...” Hafif gülümsedi ve ayak parmaklarını oynattı. Sonra temizlikçi kadın aklına geldi ve “Çoraplarım artık kurumuş olmalıdır,” dedi. “Çoraplarım, lütfen.”

“Çorapların hâlâ sırlıslıkla. Hayır efendim, alamazsın.” Maşayı birden abisinden uzaklaştırdı. Mrs. Aberdeen, tek kelime etmeden gidip Rickie’nin çorap ve ayakkabılarından birer çift getirdi.

“Ah, teşekkürler; çok teşekkür ederim. Eminim Mr. Elliot buna izin verirdi.” Sonra kız kardeşine dönüp Fransızca olarak “Frederick’ten herhangi bir haber var mı?” diye sordu.

“Yo, ona Rickie de ve onunla İngilizce konuş. Onu burada buldum. Bizi unutmuş; bundan dolayı çok üzgün. Şimdi yiyecek getirmeye gitti, neden bir türlü dönmediğini ise bilmiyorum.”

Mrs. Aberdeen yanlarından ayrıldı.

“İyi bir azar istiyor. Düşüncesizliğin özgün bir yanı yok. Gerçek özgünlük başka yerde. Gerçekten bu aşağı sınıfların *nous*³ diye bir şeyleri yok. Ancak ben bu deforme ayakkabıları

3 (Fr.) Biz.

giyebilir miyim?” Çünkü delice bir çabayla sağ ayağını ayak-kabının sol tekine sokmaya çalışıyordu.

“Yapma!” diye bağırdı Agnes aceleyle. “Zavallı çocuğun eş-yalarına dokunma.” Bu zarif, küt iskarpinlerin görüntüsüyle bayılacak gibi oldu. Rickie’yi uzun yıllardır tanıyordu, fakat şimdi ergin bir erkek olarak sakatlığı Agnes’e çok korkunç ve farklı geliyordu. Bu Agnes’in anormal olanla ilk büyük teması idi ve varlığının bilinmeyen lifleri ona karşı ayaklanmıştı. Rickie’nin düzensiz adımlarının sesi merdivende yankılandığında kaşlarını çatı.

“Agnes –o gelmeden– beni bırakıp odasına tek başına gitmemeliydin. Bunu yapmamalıydın, anlıyor musun? Onu arkadaşlarıyla birlikte bulsaydın ne büyük bir tatsızlık yaşanırdı, bir düşünsene. Eğer Gerald...”

Rickie o âna kadar büyük bir telaş yaşamıştı. Mutfakta akli başından gitmiş, sırası geldiğinde –beklemesi gerekmişti– önemli değil, diyerek yerini arkasındakilere bırakmıştı. Pembroke’ların meyveden hoşlanmadığını bilmesine rağmen muz satın almak için bayağı zaman harcamıştı. Sonunda, ağırdan alan, düzenden yoksun bir misafirperverliğin eşliğinde yemek başladı. Bütün kaşık ve çatallar gelişigüzel dizilmişti, çünkü Mrs. Aberdeen böyle işlere pek yatkın değildi. Balıkların bir zamanlar canlı olduğuna bin şahit isterdi, et kâğıt hamuru gibi tatsız tuzsuzdu ve üniversitenin markasını taşıyan bordo şarabının mantarı şişenin içindekinden utanıyormuş gibi sessizce çıktı. Agnes özellikle çok cana yakındı. Ama kardeşi kendini toparlayamamıştı. Hâlâ kimse tarafından garda karşılanmadıklarını hatırlıyor ve Pem’in sularının ayağının üstünü aşındırdığını hissediyordu.

“Rickie,” diye haykırdı genç kız, “biliyor musunuz, nişanlandığım için beni hâlâ kutlamış değilsiniz?”

Rickie sinirli sinirli güldü ve “Demeyin! Artık biliyorum.”

“Güzel bir şey söyleyin o zaman.”

“Umarım mutlu olursunuz,” diye mırıldandı Rickie. “Fakat ben evlilikten hiç anlamam.”

“Korkunç bir çocuksunuz siz! Hiç değişmemiş değil mi,

Herbert? Gerald hakkında yine de bir şeyler biliyorsunuz, bu yüzden bu kadar soğuk ve temkinli olmayın. Şimdi şu grup fotoğraflarına bakınca okulda birlikte olduğunuzu fark ettim. Çok sık görüşür müydünüz?”

“Çok az,” diye cevap verdi Rickie, ürkek bir sesle. Alelacele kalktı ve kahveyle uğraşmaya başladı.

“Fakat o da aynı evdeydi. Şüphesiz bir ev grubuydu bu?”

“O, öğrenci gözlemcisiydi.” Rickie kahveyi basit bir usulle yapıyordu. Kahverengi bir cezveye kaynar sıvı döküyor ve tam servis etmeden önce telvenin dibe çökmesi için bir damla soğuk su ilave ediyordu.

“O bir tür atletik mucize değil miydi? Kim olursa olsun, öğrenci ya da dövüş ustası, bir yumrukta yere seremez miydi?”

“Evet, sererdi.”

“Eğer isteseydi,” dedi bir süredir ağzını açmayan Mr. Pembroke.

“Eğer isteseydi,” diye tekrarladı Rickie. “Umarım, Agnes, umarım çok mutlu olursunuz. Ordu hakkında hiçbir şey bilmiyorum, ama son derece ilginç olduğunu sanıyorum.”

Mr. Pembroke belli belirsiz güldü.

“Evet, Rickie. Askerlik çok ilginç bir meslek – Wellington’ın, Marlborough’nun ve Lord Roberts’ın mesleği; sizin de dediğiniz gibi çok ilginç bir meslek. Onursuzluk değil de ölüm anlamına gelen bir meslek.”

“Çok hoş,” dedi kendi kendine konuşan Rickie. Her meslekte onursuzluğa rastlanır, ama kişinin mesleği uğruna ölmesine izin verilmez. Orduda bambaşkadır. Eğer bir asker yüzünden işler kötüye giderse, onun beynini havaya uçurmasını çok yerinde buluruz, değil mi? Başka mesleklerdeyse bu korkaklık olarak değerlendirilir.”

“Ben bu konuda söz söyleyecek kadar uzman değilim,” dedi sınıfta yaptığı ironilerin eleştirilmesine alışık olmayan Mr. Pembroke. “Tek bildiğim askerliğin dünyadaki en iyi meslek olduğu. Aklıma gelmişken Rickie – siz, kendi mesleğiniz üzerinde düşündünüz mü?”

“Hayır.”